

BE-A0511_111541_112184_DUT

**Inventaris van het archief van het Arbeidsambt
Antwerpen. Stukken in beslag genomen door het
krijgsauditoraat Antwerpen, 1940-1946 / Bart
Willems**

**Het Rijksarchief in België
Archives de l'État en Belgique
Das Staatsarchiv in Belgien
State Archives in Belgium**

This finding aid is written in Dutch.

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF:.....	5
Raadpleging en gebruik.....	6
Voorwaarden voor de raadpleging.....	6
Voorwaarden voor de reproductie.....	6
Taal en schrift van de documenten.....	6
Geschiedenis van archiefvormer en archief.....	7
Archiefvormer.....	7
Naam.....	7
Institutionele geschiedenis.....	7
Bevoegdheden en activiteiten.....	13
Organisatie.....	19
Archief.....	19
Geschiedenis.....	19
Verwerving.....	20
Inhoud en structuur.....	21
Inhoud.....	21
Selecties en vernietigingen.....	21
Toekomstige aangroei/aanvullingen.....	21
Ordening.....	21
BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDELEN.....	23
I. Archief van het Arbeidsambt Antwerpen en rechtsvoorgangers.....	23
A. Wet- en regelgeving.....	23
B. Organisatie.....	24
16 - 24 Verslagen van de hulpkantoren van het Arbeidsambt Antwerpen. 1941-1942.....	24
25 - 27 Wekelijkse, half-maandelijkse en maandelijkse verslagen van de hulpkantoren van het Arbeidsambt Antwerpen. 1942-1944.....	25
28 - 30 Ingekomen week- en maandverslagen van de Arbeidsambten Mechelen en Turnhout. 1941-1944.....	25
C. Directie.....	26
1. Nota's en dienstorders.....	26
2. Briefwisseling.....	27
3. Documentatie.....	27
D. Afdeling Arbeidsbestel.....	28
1. Algemeen.....	28
a. Statistiek.....	28
b. Verslagen.....	28
2. Arbeidsbemiddeling.....	29
a. Algemeen.....	29
59 - 64 Stukken betreffende het Arbeidsambt Antwerpen en rechtsvoorgangers (de NDAW en de NDAT) inzake arbeidsbemiddeling. 1940-1942.....	29
72 - 95 Instructies betreffende de arbeidsbemiddeling. 1941-1942.....	30
b. Stukken betreffende de arbeidsbemiddelingsprocedure.....	32
c. Stukken betreffende de registratie van de werkzoekende.....	33
d. Stukken betreffende de medische keuring.....	33
e. Stukken betreffende de bijzondere bemiddeling per economische sector.....	33
3. Dienstverplichting.....	34

a. Algemeen.....	34
127 - 131 Inlichtingenformulieren (Vernehmungsprotokoll) en ingekomen brieven met inlichtingen over personen die onder de dienstverplichting vallen. 1942-1943..	35
132 - 133 Verslagen van H. A. Van Buyten betreffende de tewerkstelling van werklozen door gemeenten in uitvoering van artikel 7 van het besluit van 26 juni 1940. 1942-1943.....	35
b. Stukken betreffende wederopbouwwerken.....	36
150 - 151 Briefwisseling tussen het Arbeidsambt Antwerpen en lokale besturen betreffende de tewerkstelling van arbeiders in het kader van de werken van het Commis-sariaat-generaal voor 's Lands Wederopbouw. 1941-1943.....	37
4. Arbeid in het buitenland.....	38
a. Algemeen.....	38
b. Stukken betreffende de Feldkommandantur 520/Werbestelle.....	38
c. Stukken betreffende arbeid in Duitsland.....	38
d. Stukken betreffende arbeid in Noord-Frankrijk.....	39
5. Bedrijfsleven.....	39
a. Stukken betreffende de dienst Studie (vooronderzoek en documentatie).....	39
b. Stukken betreffende de dienst Bedrijfstoezicht.....	40
177 - 179 Verslagen van bedrijfsinspecties en briefwisseling tussen het Arbeidsambt Antwerpen en bedrijven betreffende de arbeidsbemiddeling. 1943-1944.....	40
181 - 184 Staten van het aantal personeelsleden in bedrijven van verschillende sectoren (Telling der AB1 lijsten). 31 dec. 1943.....	40
E. Afdeling Steun.....	41
1. Algemeen.....	41
2. Wet- en regelgeving.....	42
205 - 206 Modelformulieren, instructies en mededelingen van het Rijksarbeidsambt betreffende de organisatie van de afdeling 'Steun'. 1942-1943.....	43
3. Stukken betreffende de controle op de COO's.....	43
II. archief van de Feldkommandantur 520.....	45
III. Archief van het Krijgsauditoraat.....	46
IV. Stukken zonder merkbaar verband.....	47

Beschrijving van het archief:

Naam archiefblok:

Arbeidsambt Antwerpen

Periode:

1940-1946

Archiefbloknummer:

BE-A0511.751

Omvang:

- Laatste inventarisnummer: 220
- Omvang geklasseerd: 4.2 m

Archiefbewaarplaats:

Rijksarchief te Antwerpen

Archiefvormers:

Kerkfabriek St. Martinus Burcht en Parochie St. Martinus Burcht, 0000-0000

Raadpleging en gebruik

VOORWAARDEN VOOR DE RAADPLEGING

De documenten zijn vrij raadpleegbaar.

VOORWAARDEN VOOR DE REPRODUCTIE

Voor de reproductie van archiefstukken gelden de voorwaarden en tarieven van toepassing in het Rijksarchief.

TAAL EN SCHRIFT VAN DE DOCUMENTEN

De stukken zijn hoofdzakelijk in het Nederlands en het Duits opgesteld.

Geschiedenis van archiefvormer en archief

ARCHIEFVORMER

NAAM

Arbeidsambt Antwerpen

INSTITUTIONELE GESCHIEDENIS

Het Duitse tewerkstellingsbeleid en de oprichting van het Rijksarbeidsambt Toen de kruitdampen van de Achttiendaagse Veldtocht na de capitulatie van het Belgische leger op 28 mei 1940 waren opgetrokken, werden de rampzalige gevolgen van de oorlogsverrichtingen voor veel landgenoten pas echt duidelijk. Door de ontvricting van de economie, die overigens slechts ten dele te wijten was aan de vernieling van economische installaties, maar evenzeer het gevolg was van de demobilisatie van het leger en de terugkeer van duizenden vluchtelingen en krijgsgevangenen, zag de *Militärverwaltung*(MV) zich voor een immens probleem geplaatst. In juli 1940 werden door de overheid om en bij de 500.000 werklozen geteld. De MV - die het land tijdens de bezettingsperiode tot juli 1944 zou besturen - wilde aan dit probleem om begrijpelijke redenen zo snel mogelijk een einde stellen. Dat de opslorping van de werkloosheid voor de Duitsers een prioriteit was, hoeft niet te verwonderen. Het gigantische leger werkloze arbeidskrachten diende immers ingeschakeld te worden in de Duitse oorlogsindustrie. Daarenboven vormde dit grote aantal werklozen volgens de MV een potentieel gevaar voor de orde en de sociale rust in het bezette land. De hele tewerkstellingspolitiek van de Duitsers was dan ook vooral ingegeven door het tekort aan arbeiders als gevolg van de militaire inzet van het eigen Duitse arbeidspotentieel. De Duitsers keken eerder sceptisch naar de in België bestaande arbeidsbemiddelingsbureaus. Vele plaatselijke bureaus hadden hun activiteiten als gevolg van de oorlogsgebeurtenissen stilgelegd en bovendien had de MV geen al te hoge pet op van de kwaliteit van de dienstverlening. Volgens de *Militärverwaltungschef* Eggert Reeder hadden de Belgische arbeidsdiensten vijftien jaar achterstand op hun Duitse tegenhangers. In België waren deze arbeidsbemiddelingsbureaus opgericht tijdens de economische crisis van de jaren 1930 ¹ met als doel de arbeidsbemiddeling en de werkloosheidsuitkering in één instelling samen te brengen. In 1935 werd daarvoor de Nationale Dienst voor Arbeid en Werkloosheid (NDAW) opgericht. ² Het samensmelten van de arbeidsbemiddeling en de controle op de werkloosheidsuitkering was echter theorie, omdat naast de NDAW ook de vrije werkbeurzen en werkbeurzen met winstbejag (die zich voor hun bemiddeling lieten betalen) bleven bestaan. Hierdoor had de NDAW geen monopolie inzake de arbeidsbemiddeling. Het gevolg was dat de statistische gegevens die de NDAW verzamelde, onvolledig waren, zodat een efficiënt arbeidsbeleid geen evidentie was. ³ Op 15 juni 1940 kondigden de Duitsers daarom het besluit af dat de NDAW

1 VANTHEMSCHE G., De werkloosheid in België, 1929-1940, Antwerpen, 1989.

2 In de literatuur soms ook Dienst voor Plaatsing en Werkloosheid genoemd. WOUTERS N., De Führerstaat. De overheid en collaboratie in België (1940-1944), Tielt, 2006, p. 81.

3 BRINCKMAN B., Een schakel tussen arbeid en leiding: het Rijksarbeidsambt (1940-1944), in: Bijdragen tot de Geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog, 12, 1989, p. 85-86, 92.

omvormde tot de Nationale Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Toezicht (NDAT). ⁴De NDAT werd belast met de organisatie van de steunverlening aan behoeftige personen, het toezicht op de daartoe bestemde financiële middelen en de terbeschikkingstelling van de steuntrekkende arbeiders aan de werkgevers. ⁵Daarnaast waren de Duitsers niet erg tevreden over het archaïsche karakter van de steunbedeling in België. Al snel werd van Duitse zijde aangedrongen op een reorganisatie van de sociale dienstverlening. Die kwam er op 29 juni 1940 met het besluit betreffende de steunverlening aan behoeftige personen of gezinnen. ⁶Daarin werd onder meer bepaald dat een werkloze ingeschreven diende te zijn in het plaatselijke kantoor van de NDAT en in staat van behoeftigheid moest verkeren om aanspraak te kunnen maken op steunverlening door de Commissie van Openbare Onderstand (COO). Tevens konden de burgemeesters op basis van dit besluit werkbekwame werklozen verplichten allerhande karweien uit te voeren, zoals het ruimen van puin, het reinigen van grachten, het onderhouden van parken en dies meer. Dit soort arbeid werd door de Duitsers *Pflichtarbeite* genoemd. Gezien het grote aantal werklozen was een snelle werkhervatting, zowel voor de Duitse als de Belgische overheden een prioriteit. Op lokaal vlak deden de burgemeesters van grotere gemeenten dit onder meer door vanaf juni 1940 werklozen in te zetten bij openbare werken. Of dit vooral gebeurde op basis van het besluit van 29 juni 1940 moet nader onderzocht worden. ⁷Tegelijkertijd startten de Duitsers wervingscampagnes om werkloze arbeiders ertoe aan te zetten vrijwillig in Duitsland te gaan werken. Hiervoor werden wervingskantoren of *Werbstellen* opgericht, die bij elke *Oberfeldkommandantur* (OFK) of *Feldkommandantur* (FK) werden geïnstalleerd. In juli 1940 had de secretaris-generaal van het ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg, Charles Verwilghen, met *Militärverwaltungsvizechef* Harry von Craushaar ⁸een akkoord gesloten inzake de vrijwillige tewerkstelling van Belgische arbeiders in Duitsland. Hierin was afgesproken dat de werving voor Duitsland volledig op vrijwillige basis gebeurde, dat de steun aan de Belgische arbeiders die weigerden in Duitsland te werken niet werd ingetrokken, dat deze werkkrachten niet in de Duitse oorlogsindustrie zouden ingeschakeld worden en dat de Belgische arbeiders van de Duitse sociale wetgeving konden genieten. ⁹Verwilghen pleitte er in het Comité van secretarissen-generaal voor dat ook de Belgische bemiddelingsbureaus ingeschakeld konden worden voor de werving van de vrijwillige arbeid in Duitsland, zolang de rekrutering maar op vrijwilligheid berustte en geen betrekking had op de oorlogsindustrie. De MV van haar kant, argumenteerde dat de lasten van de steunverlening zouden verlagen en dat de lonen en de levensvoorwaarden in de Duitse industrie voordeliger waren dan in België. In feite was het de bezetter er alleen om

4 In de literatuur soms ook Dienst voor Plaatsing en Controle (Toezicht) genoemd. WOUTERS N., *De Führerstaat*, p. 81.

5 Belgisch Staatsblad, 1-2-3 juli 1940, Besluit van 15 juni 1940. Een afschrift van dit besluit is te vinden in: SELLESLAGH F., *De tewerkstelling van Belgische arbeidskrachten tijdens de bezetting*, 1940, Brussel, 1970, p. 20-25.

6 Belgisch Staatsblad, 30 juni 1940, Besluit van 29 juni 1940. SELLESLAGH F., *De tewerkstelling van Belgische arbeidskrachten tijdens de bezetting*, 1940, p. 36-49.

7 WOUTERS N., *Oorlogsburgemeesters 40/44. Lokaal bestuur en collaboratie in België*, Tielt, 2004, p. 265.

8 von Craushaar was de rechterhand van *Militärverwaltungsvizechef* Eggert Reeder en was binnen de *Verwaltungsstab* verantwoordelijk voor de contacten met de Belgische administratie en overheden.

9 VAN DEN WIJNGAERT M., *Het beleid van het comité van de secretarissen-generaal in België tijdens de Duitse bezetting, 1940-1944*, Brussel, 1975, p. 73.

te doen het Duitse oorlogspotentieel op te drijven met behulp van Belgische werkkrachten. Het was alleszins duidelijk dat het Comité van secretaris-sen-generaal en C. Verwilghen in het bijzonder, niet al te kritisch stond tegenover de argumenten van de MV.¹⁰ Het gevolg was dat het personeel van de NDAT in de Duitse wervingscampagne werd ingeschakeld, met als argument dat op die manier deportaties van Belgische arbeiders naar Duitsland werden vermeden. Met de verordening van 6 oktober 1942 betreffende de verplichte tewerkstelling in Duitsland bleek dit al snel ijdele hoop te zijn. Hoe dan ook was de tewerkstellingspolitiek relatief 'succesvol' te noemen, aangezien een goed jaar na de Duitse inval het aantal werklozen in het najaar van 1941 schommelde - volgens de statistieken van het ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg - tussen de 50.000 en 60.000.¹¹ In totaal zouden er ca. 200.000 Belgische arbeiders vrijwillig in de Duitse oorlogsindustrie gaan werken.¹² Waren de bevoegdheden van de NDAT met het besluit van 15 juni 1940 reeds sterk uitgebreid ten opzichte van zijn voorganger, de NDAW, dan waren de werkgevers nog steeds niet verplicht een beroep te doen op de NDAT voor de rekrutering van werknemers. Daarenboven kon er van overheidswege niet actief worden ingegrepen in de personeels-bezetting van een bedrijf. Hierin zou verandering komen met de oprichting van het Rijksarbeidsambt (RAA) op 10 april 1941. Deze nieuwe instelling verving de NDAT. Aan het hoofd van het RAA kwam Frits-Jan Hendriks te staan. Hendriks, die sinds de zomer van 1940 lid was van het VNV, verving vanaf 18 oktober 1940 de directeur-generaal van de NDAT, die door de Duitsers in juni 1940 ambtsverbod had gekregen.¹³ In theorie stond het RAA onder de voogdij van het ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg, in de praktijk zou Hendriks een onafhankelijke koers varen, hierin gesteund door de MV. De plaatselijke Arbeidsambten die in heel het land werden opgericht kregen hun directieven van het RAA te Brussel (zie kaart p. 30). De verordeningen inzake de (verplichte) tewerkstelling werden door *Gruppe VII (Arbeitseinsatz und Sozialwesen)* van de *Wirtschaftsabteilung* van de MV uitgevaardigd. Voor de concrete uitvoering van deze verordeningen deed de bezetter een beroep op de Arbeidsambten. Overigens dienden alle benoemingen van de directie van een Arbeidsambt ter kennisgeving aan het hoofd van *Gruppe VII, Oberkriegsverwaltungsrat* Schultze, te worden voorgelegd. Voor de plaatsing van arbeiders in België waren de Arbeidsambten bevoegd. De directeurs van de plaatselijke Arbeidsambten ontvingen hun instructies van het RAA, dat op zijn beurt bevelen ontving van *Gruppe VII* van de MV. In theorie werkten de Arbeidsambten en de *Werbstellen* autonoom, in de praktijk bleken ze nauw samen te werken, wat mee het succes van het Duitse beleid inzake de tewerkstelling van Belgen en Joden verklaart. Pas in januari 1944 werd de bevoegdheid inzake tewerkstelling losgemaakt van de *Wirtschafts-abteilungen* in een aparte *Abteilung Arbeit* onder leiding van Schultze ondergebracht. Het eigengereid optreden van Hendriks zorgde al snel voor fricties met Verwilghen. Hendriks nam het niet zo nauw met diens richtlijnen en de Belgische wettelijkheid in het algemeen.

10 VAN DEN WIJNGAERT M., Het beleid van het comité, p. 76.

11 De cijfers geven alleen het aantal werklozen aan die steun ontvingen van de COO's, de reële werkloosheid lag dus wellicht hoger. SELLESLAGH F., De tewerkstelling van Belgische arbeidskrachten tijdens de bezetting, 1940, p. 117, tabel 1; SELLESLAGH F., De tewerkstelling van Belgische arbeidskrachten tijdens de bezetting, 1941, Brussel, 1972, bijlage I.

12 DUJARDIN V. en VAN DEN WIJNGAERT M., 1939-1950, land zonder koning, in: DUMOULIN M. ea., Nieuwe geschiedenis van België, 1905-1950, deel II, Tielt, 2006, p. 1166.

13 Over de benoeming van Hendriks zie: BRINCKMAN B., Een schakel tussen arbeid en leiding, p. 100-104.

Daarenboven verleenden het RAA en zijn regionale afdelingen hun medewerking aan de activiteiten van de *Werbstellen* voor de werving van arbeiders in Duitsland en Noord-Frankrijk. Hendriks posteerde ook aanhangers van de Nieuwe Orde als directeurs van de Arbeidsambten. In Antwerpen werd Joseph Duysan, lid van het VNV en de DeVlag, directeur (zie verder), maar ook in Gent, Brussel en in Franstalig België kwamen Arbeidsambten onder de leiding van Duitsgezinden te staan. Verwilghen wilde Hendriks reeds in augustus 1941 ontslaan, maar zag hier op advies van de gouverneur van de *Société Générale*, Alexandre Galopin, van af. Hendriks genoot immers het vertrouwen van de bezetter en de machtsstrijd zou wellicht in het nadeel van Verwilghen uitdraaien, zo argumenteerde Galopin. Wanneer op 6 maart 1942 de verplichte tewerkstelling in België werd ingevoerd, diende Verwilghen alsnog zijn ontslag in, omdat hij inzag dat hij machteloos stond tegenover de Duitse tewerkstellingspolitiek en de rol die het RAA hierin speelde. Verwilghen had zich immers steeds verzet tegen een algemene verplichte tewerkstelling. Daarenboven werkte het RAA de Duitse tewerkstellingspolitiek in de hand, door samen te werken met de *Werbstellen*, door sociale voordelen af te nemen en/of door het intimideren van arbeiders en werklozen. Deze intimidatie kwam onder meer tot uiting in maart 1941, toen de MV het bevel gaf de rantsoenzegels in te houden van arbeiders die hun contract voor tewerkstelling in Duitsland niet nakwamen. De verordening van 6 maart 1942 maakte het voortaan mogelijk dat alle inwoners van België binnen het ambtsgebied van de MV verplicht konden worden om een willekeurige baan te aanvaarden. Werkgevers dienden hiervoor hun werknemers af te staan. De praktische toepassing van de verordening werd toevertrouwd aan het RAA. Daarbij werd de eerdere afspraak tussen Verwilghen en von Craushaar geschonden: sommige arbeiders werden verplicht tewerkgesteld aan de Noord-Franse kust. Bij de werken van de *Organisation Todt* aan de *Atlantikwall* werden zogenaamde 'asociale' of 'ongure elementen' verplicht tewerkgesteld. Veelal ging het om personen die van smokkel of handelspraktijken op de zwarte markt werden verdacht. Daarenboven was de verplichte tewerkstelling in strijd met de Belgische wettelijke principes van vrijheid van arbeid en het individu én met de internationale Conventie van Den Haag. Van Duitse zijde werd er geen enkele garantie gegeven dat de arbeiders niet in de oorlogsindustrie tewerkgesteld zouden worden.¹⁴ Op basis van het besluit van 6 oktober 1942 konden mannen van 18 tot 50 jaar en aanvankelijk ook ongehuwde vrouwen van 21 tot 35 jaar, verplicht worden om in Duitsland te gaan werken. Na felle protesten zag de bezetter uiteindelijk af van de deportatie van vrouwen. Op basis van de gemeentelijke bevolkingsregisters en de personeelslijsten van bedrijven die niet nuttig waren voor de oorlogsnijverheid, selecteerden de Duitse *Werbstellende* geschikte kandidaten voor de verplichte arbeidsinzet. Die kregen, na een medische keuring, het bevel zich in een Belgisch station aan te melden, om vervolgens naar Duitsland te vertrekken. Velen onttrokken zich echter aan de arbeidsdienstverplichting en kwamen op die manier bij het verzet terecht. Vanaf juni 1943 probeerde de MV de rekrutering vlot te trekken door een jaarklassensysteem in te voeren. Alle mannen geboren in 1920 of 1921 werden opgeroepen tenzij ze vrijgesteld waren. Vrijstellingen werden gegeven aan collaborateurs die van een militaire of paramilitaire organisatie deel uitmaakten, mijnwerkers, arbeiders uit bedrijven die voor de oorlogsindustrie werkten, spoorweg- en postpersoneel, leden van de ordestrijdkrachten en studenten. Studenten waren evenwel

14 WOUTERS N., *De Führerstaat*, p. 143-144.

verplicht zes maanden in België te werken, anders konden ze geen examens afleggen. Aangezien de resultaten van de arbeidsinzet ondermaats bleven, werden in april 1944 ook de jaarklassen van 1922 tot 1924 opgeroepen. Ook die acties mislukten grotendeels, wat niet belette dat voor de hele oorlogsperiode 189.542 Belgische arbeiders verplicht in Duitsland werden tewerkgesteld. De meeste plaatselijke Arbeidsambten werkten actief mee aan de uitvoering van de verplichte arbeid in Duitsland.¹⁵Wegens de spanningen tussen het RAA en het ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg, namen de Duitsers in april 1944 het besluit het RAA formeel te onttrekken aan het gezag van het ministerie. Daardoor werd het RAA een 'onafhankelijke' instelling die niettemin volledig onder Duitse controle kwam te staan. Toen de bevrijding van België door de geallieerden bijna een feit was, werd het Hendriks te heet onder de voeten en nam hij de wijk naar Duitsland. Daar zou hij nog deel uitmaken van de door Jef Van de Wiele opgerichte Vlaamse Landsleiding.¹⁶Hendriks werd na de oorlog voor zijn samenwerking met de Duitsers in 1945 tot de doodstraf veroordeeld. In november 1951 werd die straf evenwel omgezet in levenslang, waarna hij in december 1957 voorlopig werd vrijgelaten.¹⁷In mei 1944 had de Belgische regering in Londen door een besluitwet alle wetgevende activiteiten van het Comité van de secretarissen-generaal nietig verklaard. Een andere besluitwet vernietigde tevens alle benoemingen, bevorderingen en afdankingen van ambtenaren die na 16 mei 1940 waren doorgevoerd. Wettelijk gezien was er dus na de bevrijding geen personeel noch een officieel arbeidsbureau. Al snel zou de regering terugvallen op de vooroorlogse toestand en op het vooroorlogse personeel dat niet had gecollaboreerd. *Het Arbeidsambt Antwerpen* Bij het uitbreken van de oorlog stond het Gewestelijk Bureau van de NDAW te Antwerpen onder leiding van Henri Breugelmans. Na de inval van de Duitsers in mei 1940 vielen de activiteiten van de NDAW volledig stil omdat veel personeelsleden gevlucht waren, maar ook omdat vanuit Brussel het bevel was gegeven om alle documenten te vernietigen. Volgens naoorlogse getuigenissen is die vernietiging in Antwerpen slechts ten dele uitgevoerd.¹⁸In de periode dat de werkzaamheden van de NDAW waren opgeschort, keerden de gemeenten het steungeld aan de werklozen uit. Pas eind juni 1940 werd het Gewestelijk Bureau van de NDAW te Antwerpen opnieuw ingericht, voortaan als een afdeling van de NDAT. Het Antwerpse bureau kwam opnieuw onder de leiding van Henri Breugelmans te staan, met als adjunct-bestuurder Edmond Bastiaenssens. Naast de controle van de steunaanvragen, startte ook de werving voor de vrijwillige arbeid in Duitsland. In november 1940 vertrok vanuit het station Antwerpen-Centraal en in aanwezigheid van Breugelmans, Bastiaenssens en Duitse officieren een eerste trein met vrijwillige arbeiders richting Duitsland. Op 18 januari 1941 werd ter vervanging van Breugelmans, die overgeplaatst was naar het Gewestelijk Bureau te Leuven, Jozef Duysan, aangesteld als bestuurder van de NDAT Antwerpen. Hij was voormalig hoofd van de boekhouding van General Motors. Duysan bleef tot juli 1943 aan als directeur van het Arbeidsambt Antwerpen. De Nieuwe Orde-sympathieën van Duysan bleken uit het feit dat hij zelf lid was van het VNV en de DeVlag en een abonnement had op de krant de *SS-*

15 DUJARDIN V. en VAN DEN WIJNGAERT M., 1939-1950, land zonder koning, p. 1201.

16 DE WEVER B., Greep naar de macht. Vlaams-nationalisme en Nieuwe Orde. Het VNV 1933-1945, Tielt, 1994, p. 618.

17 BRINCKMAN B., Een schakel tussen arbeid en leiding, p. 100-104.

18 RABn, PK ANTW 2003 B, nr. 559, stuk 28, Samenvattend verslag in hoofdlijnen de activiteit weergevend van het Arbeidsambt Antwerpen, 4 september 1945.

manen zijn ondergeschikten aanspoorde om lid te worden van de Unie van Hand- en Geestesarbeiders.¹⁹ Na de oorlog verklaarde het hoofd van de personeelsdienst van het Arbeidsambt Antwerpen, Eduard Wuyts, dat Duysan op zeer goede voet stond met *Oberkriegsverwaltungsrat* Griesbauer en dat zijn toenmalige baas hem de opdracht had gegeven de bevelen van de *Feldkommandantur* 520 (Antwerpen) bij voorrang te behandelen.²⁰ Onder het beleid van Duysan groeide het aantal personeelsleden zeer sterk aan. Kon het aantal medewerkers vóór de oorlog op ca. 120 worden geschat, dan telde het Arbeidsambt Antwerpen op 6 mei 1941 reeds 209 personeelsleden.²¹ Duysan hield er een behoorlijk eigengereide manier van handelen op na. In een naoorlogse verklaring bevestigde Albert Moortgat, leider van de afdeling 'Arbeidsbestel', dat Duysan niet altijd op goede voet stond met 'Brussel' (het RAA). Zo hield Duysan sommige 'Brusselse' richtlijnen voor het personeel achter en richtte hij in het Arbeidsambt Antwerpen diensten op die elders niet bestonden en die niet door het hoofdbestuur waren goedgekeurd (bv. de dienst 'Clearing').²² In 1943 werd Duysan als directeur van het Arbeidsambt Antwerpen opgevolgd door Frans Berghmans, die waarnemend directeur bleef tot het einde van de bezetting. Volgens Eduard Wuyts was Duysan midden mei 1943 op de hoogte gebracht van het feit dat hij bovenaan een lijst stond van door het verzet te liquideren personen. Hierop zou Duysan onmiddellijk ondergedoken zijn in Brussel, waarna hij in Duitsland als handelaar ging werken. Vermoedelijk, zo beweerde Wuyts, dankzij de bemiddeling van Griesbauer. Op 1 september 1943 nam Duysan officieel ontslag als directeur. Bij de bevrijding was Duysan nog niet naar huis teruggekeerd, want bij een eerste huiszoeking op 12 september 1944 was hij nog steeds afwezig.²³ Nog in januari 1946 hadden de gerechtelijke instanties geen weet van zijn verblijfplaats; zij hadden hem bijgevolg nog niet kunnen ondervragen.²⁴ Frans Berghmans was een voormalig beroepsofficier van het Belgisch leger die tot augustus 1941 krijgsgevangen was geweest. Op zoek naar een staatsbetrekking meldde hij zich in oktober 1941 bij het RAA aan. Toen Duysan zich midden 1943 'ziek' meldde, stelde directeur-generaal Hendriks aan Berghmans voor om het Arbeidsambt Antwerpen te leiden, "om de tucht in de dienst te handhaven". Hij bleef op deze post tot de komst van de geallieerden begin september 1944. Naar eigen zeggen leidde Berghmans de dienst op een heel andere wijze dan zijn voorganger en trachtte hij enkel de instructies van Brussel uit te voeren. Na de oorlog dienden negen voormalige werknemers van het Arbeidsambt Antwerpen zich voor de Krijgsraad van Antwerpen te verantwoorden. Op 31 mei 1947 viel het verdict, waarbij acht personen tot een gevangenisstraf werden veroordeeld en één

19 RABn, PK ANTW 2003 B, nr. 560, Dossier Duysan Jozef, stuk 1: PV van huiszoeking, 18 januari 1946.

20 RABn, PK ANTW 2003 B, nr. 559, Dossier Arbeidsambt: Pelikaanstraat 78, stuk 1, Verhoor van E. Wuyts op 11 september 1944.

21 Zie nr. 218 in deze inventaris. 'Arbeidsambt Antwerpen. Lijst van het personeel in functie op 1 mei 1941', 6 mei 1941.

22 RABn, PK ANTW 2003 B, nr. 559, Dossier Moortgat, Albert, stuk 16 Verhoor van Albert Moortgat, 27 oktober 1945.

23 RABn, PK ANTW 2003 B, nr. 559, Dossier Arbeidsambt: Pelikaanstraat 78, stuk 1: PV van 12 september 1944 van agent Leon Wilderyckx.

24 RABn, PK ANTW 2003 B, nr. 560, Dossier Duysan Jozef, stuk 1: PV van huiszoeking, 18 januari 1946. In het dossier bevindt zich een afschrift van een kaart waarin Duysan vanuit Duitsland informeerde naar de toestand in België. Hij wilde weten "hoe hoog de thermometer bij jullie reeds gestegen is 37. 38. 39. 40. 41?".

persoon, Henri Breugelmans, de vrijspraak kreeg.²⁵ De meesten werden veroordeeld voor verraad of hulp aan de vijand. Voormalig directeur Jozef Duysan werd bij verstek tot een gevangenisstraf van vijftienvier jaar veroordeeld. Uiteindelijk zou Duysan op eenenzestigjarige leeftijd zes maanden in de gevangenis doorbrengen, nadat hij op 19 oktober 1960 een genadeverzoek had ingediend. Zijn straf werd als gevolg van dit verzoek gereduceerd tot vijf jaar hechtenis, met schorsing van vijf jaar vanaf uitboeting van zes maanden. Op 3 maart 1962 werd Duysan aangehouden, op 3 september 1962 kwam hij voorlopig vrij. Bij arrest van 5 april 1968 van het Hof van Beroep bekwam Duysan eerherstel.²⁶ Duysans opvolger, Frans Berghmans, werd tot een gevangenisstraf van vier jaar veroordeeld. Het enige personeelslid dat voor zijn aandeel in de verplichte tewerkstelling van Joden werd gestraft, was Robert Van der Heyden. Hij liep daarvoor een gevangenisstraf van zeven jaar op, waarna hij op 10 juni 1949 voorwaardelijk vrij kwam. Volgens de rechtbank had Van der Heyden 'overdreven ijver' vertoond inzake de verplichte tewerkstelling van Joden en had hij zich 'cyniek en brutaal' gedragen, door onder meer Joden af te persen en tegen betaling vrijstellingen voor verplichte tewerkstelling af te leveren. Enkel in het vonnis van Van der Heyden werd de Jodentewerkstelling expliciet vermeld, doch slechts als klein onderdeel van artikel 155 van het strafwetboek (SWB), dat de ruimere economische collaboratie bestraft.²⁷ Bij Van der Heydens ondergeschikte, Nazaire De Wolf, hoofd van de dienst 'Dienstverplichting', heeft de verplichte tewerkstelling van Joden niet meegespeeld. Hij werd enkel op basis van artikel 155 van het SWB tot één jaar hechtenis veroordeeld.²⁸ Frans Delbaen kreeg voor zijn aandeel in de wervingscampagne in het hulpkantoor te Boom (zie verder) een gevangenisstraf van vier jaar wegens verklikking. Ook Albert Moortgat, afdelingsleider van het 'Arbeidsbestel', (twee jaar), Ernest Verbist, diensthoofd van het 'Arbeidsbestel' (twee jaar) en Andreas Quinet, lokaaloverste van de 'Arbeidsbemiddeling' (18 maanden) werden tot lichtere gevangenis-straffen veroordeeld. De meeste werknemers van het Arbeidsambt Antwerpen hebben zich dus nooit voor de rechtbank moeten verantwoorden. Enkel het hoger kader en dan vooral diegenen die tijdens de oorlog om hun pro-Duitse houding onder hun collega's bekend stonden, konden de dans niet ontspringen.

BEVOEGDHEDEN EN ACTIVITEITEN

Vrijwillige en verplichte arbeid in België en Duitsland Elke werkloze diende zich in te schrijven als werkzoekende om steun te krijgen. Bij de eerste aanmelding werd een

-
- 25 RABn, Krijgsauditoraat Antwerpen, nr. 404: Vonnisregister betreffende politieke zaken, 31 mei 1947. Uittreksels van de vonnissen zijn te vinden in het Belgisch Staatsblad, 12 september 1947, p. 8324; 18 oktober 1947, p. 9755. WOUTERS N., De Jodenvervolgung voor de Belgische rechters, 1944-1951, in: VAN DOORSLAER (ed.), *Gewillig België. Overheid en Jodenvervolgung tijdens de Tweede Wereldoorlog*, Antwerpen/Brussel, 2007, p. 1001, voetnoot 1 vermeldt foutief 30 mei 1947 als datum van het vonnis.
- 26 RABn, Krijgsauditoraat Antwerpen, nr. 404: vonnisregister betreffende politieke zaken, 31 mei 1947, Duysan, Josephus.
- 27 WOUTERS N., *De Jodenvervolgung voor de Belgische rechters, 1944-1951*, p. 892. Politieke collaboratie werd veroordeeld op basis van artikel 118bis van het strafwetboek (SWB), verklikking op basis van artikel 121bis van het SWB, militaire collaboratie op basis van artikel 113 van het SWB en economische collaboratie op basis van artikel 115 van het SWB, cf. HUYSE L. en DHONDT S., *Onverwerkt verleden. Collaboratie en repressie in België 1942-1952*, Leuven, 1994³, p. 194.
- 28 WOUTERS N., *De Jodenvervolgung voor de Belgische rechters, 1944-1951*, p. 892.

steekkaart opgesteld waarop de identiteit van de aanvrager en het beroepsverleden werd genoteerd. De werkzoekende moest zich periodiek aanmelden om te informeren of er geen werk voorhanden was. Al snel werd ook propaganda gevoerd om vrijwillig in Duitsland te gaan werken. Aanvankelijk regelde de dienst 'Uitwijking' de vrijwillige arbeid voor Duitsland en Noord-Frankrijk. Deze dienst was gevestigd in hotel *Österriethop* de Meir te Antwerpen, waar ook de diensten van de Duitse *Werbestelle*waren ondergebracht. Uiteindelijk werden de bedienden van de dienst 'Uitwijking' voor de keuze geplaatst: ofwel konden ze in dienst blijven van de *Werbestelle* ofwel konden ze terugkeren naar de NDAT. Het hoofd van de *Werbestelle* in Antwerpen maakte met de NDAT afspraken opdat werkloze arbeiders in de lokalen van de NDAT konden worden aangesproken om werk in Duitsland aan te nemen. Niet alleen personeel van de *Werbestelle* maar ook arbeidsbemiddelaars van de NDAT zelf kregen de opdracht werkloze arbeiders zoveel mogelijk te overtuigen om 'vrijwillig' in Duitsland te gaan werken. Daarbij werd niet gearzeld om artikel 26 van het besluit van 29 juni 1940²⁹ betreffende de steunverlening aan behoeftige personen of gezinnen in te roepen, waarbij werd gedreigd de steun te ontfemen aan personen die geen 'geldige' reden hadden om werk in Duitsland te weigeren. De arbeidsbemiddelaars van het Gewestelijk Bureau van de NDAT te Boom bijvoorbeeld, lieten werkzoekenden een document ondertekenen waarin de vraag werd gesteld of ze al dan niet in Duitsland of Noord-Frankrijk wilden werken, met opgave van de reden van hun eventuele weigering.³⁰ Het is duidelijk dat het vrijwillige karakter om in Duitsland of Noord-Frankrijk te werken op die manier werd uitgehold. Bovendien was het in strijd met de vrijheid van arbeid die tot dan toe in België gold én met het akkoord dat de secretaris-generaal Verwilghen en *Militärverwaltungs-vizechef* von Craushaar in juli 1940 hadden afgesloten. De actieve tussenkomst van de diensten van de NDAT was eveneens in strijd met de door de secretarissen-generaal voorgeschreven passieve houding die de Belgische diensten aan de dag dienden te leggen bij de rekrutering van arbeiders voor Duitsland.³¹ Door de sociale wetgeving te gebruiken of door werkloze arbeiders via intimidatie te dwingen om werk in Duitsland te aanvaarden, ontstond er een verkaptte vorm van verplichte tewerkstelling, nog vóór die officieel op 6 maart 1942 (verplichte arbeid in België) en 6 oktober 1942 (verplichte arbeid in Duitsland) werd ingevoerd.³² Werkgevers werden op de *Werbestelle* ontboden om hun personeelslijsten in te dienen. Een kopie van deze personeelslijsten moest aan het Arbeidsambt worden overgemaakt. Zowel personeelsleden van de *Werbestelle* als van het Arbeidsambt verifieerden tijdens controlebezoeken bij bedrijven de personeelslijsten en de personeelsbezetting. Bedrijven die bij een aanwerving of afdanking het Arbeidsambt niet hadden ingelicht, kregen hiervoor een vermaning. Anderzijds werden werknemers die bij hun werkgever wegbleven, beschouwd als werkweigeraars en als dusdanig aan de FK gesignaleerd. Aanwervingen die werden verricht zonder het Arbeidsambt in te lichten werden omschreven als 'zwarte wervingen' en dienden door de diensten van het RAA

29 Belgisch Staatsblad, 30 juni 1940, Besluit van 29 juni 1940. SELLESLAGH F., De tewerkstelling van Belgische arbeidskrachten tijdens de bezetting, 1940, p. 36-49.

30 Archiefnr. 218 in deze inventaris: Inlichtingen nopens de instructies, door de Hoogere Belgische Overheid gegeven, met betrekking tot de aanwerving van vrijwillige arbeiders voor Duitsland, 5 oktober 1945 (Bijlage: afschrift van een instructie van NDAT Boom d.d. 25 juli 1940 "Aan de werkloze arbeiders van Boom en de omliggende gemeenten").

31 VAN DEN WIJNGAERT M., Het beleid van het comité van de secretarissen-generaal, p. 73, 149.

32 WOUTERS N., De Führerstaat, p. 143.

bestreden te worden. Tevens voerde het Arbeidsambt opdrachten van de *Werbestelle* uit om de plaatsing van arbeiders in 'erkende', 'Rüstungs-' of 'Kriegswichtige' bedrijven te organiseren. Door middel van *Überweisungsscheinen* hield de *Werbestelle* het Arbeidsambt op de hoogte van het vertrek van arbeiders naar Duitsland en Noord-Frankrijk. Daarnaast werden door het Arbeidsambt, in uitvoering van de Duitse verordeningen op de verplichte tewerkstelling in België van 6 maart 1942, Belgische arbeiders in *Rüstungs*-bedrijven en in Duitse diensten tewerkgesteld. Nazaire De Wolf³³ was belast met het ontvangen van personen die uit Duitsland terugkeerden, hetzij als weggelopenen, ontslagnemenden of als verlofgangers. Deze personen dienden hun terugkeer te verantwoorden om verder rantsoenzegels te ontvangen. *Het Arbeidsambt Antwerpen en de verplichte tewerkstelling van Joden* De organisatie van de verplichte tewerkstelling van Joden werd door de Duitsers overgelaten aan het RAA. Vijf dagen na de verordening op de verplichte tewerkstelling in België, werd op 11 maart 1942 een verordening voor de verplichte tewerkstelling van Joden uitgevaardigd. Deze verordening omschreef het specifieke karakter van de arbeidsvoorwaarden voor Joden en machtigde het hoofd van de MV deze specifieke arbeidsvoorwaarden te bepalen. Een tweede, aanvullende verordening verscheen op 8 mei 1942. In hoofdstuk één werden de bezoldiging, de bijzondere vergoedingen, de vakanties, ziekte en het ontslag geregeld. Hoofdstuk twee bepaalde dat het RAA, als Belgische instelling, belast was met de aanwerving van Joden. In dit hoofdstuk werd tevens gestipuleerd dat Joden verplicht waren in groepsverband te werken, afgezonderd van 'arisch' personeel, en dat het verboden was hen aan te nemen als leerling of beginneling.³⁴ Op basis van de gemeentelijke Jodenregisters en de "lijsten en mededelingen betreffende Joden die verplicht waren hun zaak op te heffen" werden de Joodse arbeidskrachten door het RAA opgeroepen om zich aan te melden. Voor de Joden was er een afzonderlijk loket, waar ze werden ingeschreven; hun gegevens werden bewaard in een steekkaartensysteem. Tevens werden ze medisch gekeurd, om na te gaan of ze geschikt waren voor de zware arbeid op de werven van de Organisation Todt (OT). De organisatie van de arbeidsinzet van Joden in Antwerpen werd door de directeur van het Arbeidsambt Antwerpen toevertrouwd aan Robert Van der Heyden, die vóór de oorlog in de diamantsector had gewerkt. Na het uitbreken van de oorlog werd hij werkloos, waarna hij zich in december 1940 bij het Antwerpse Gewestelijk Bureau van de NDAT diende aan te melden. Hij was lid van het VNV en de DeVlag. In 1942 kreeg hij de verantwoordelijkheid om de verplichte tewerkstelling van Joden in Antwerpen te organiseren. Wanneer Jozef Duysan van *Oberkriegsverwaltungsrat* Griesbauer van de FK 520 het bevel kreeg om 1.650 Joden te werven voor verplichte tewerkstelling in de OT-kampen, delegerde hij deze taak aan Robert Van der Heyden. In totaal zou de dienst van Van der Heyden 1.525 of 1.526 Joden 'rekruteren' voor arbeid aan de Noord-Franse kust of Les Mazures in de Franse Ardennen.³⁵ Tabel 1: Konvoeien van Joden voor verplichte tewerkstelling in OT-kampen in

33 RABn, PK ANTW 2003 B, nr. 559, Dossier 70, De Wolf Nazaire.

34 VANDEPONTSEELE S., De verplichte tewerkstelling van Joden in België en Noord-Frankrijk, in: VAN DOORSLAER R. en SCHREIDER J.-P. (eds.), De curatoren van het getto. De Vereniging van de Joden in België tijdens de nazi-bezetting, Tielt, 2004, p. 151; SEBERECHTS F., Spoliatie en verplichte tewerkstelling, in: VAN DOORSLAER R. (ed.), Gewillig België. Overheid en Jodenvervolgung tijdens de Tweede Wereldoorlog, Antwerpen/Brussel, 2007, p. 434-436.

35 ANDREUX J.-Em., Les Mazures, un camp des Juifs en Ardennes françaises, in: Tsafon, Revue d'Etudes juives du Nord, 46, 2004, p. 117-147.

Frankrijk **Konvooi; Datum; Bestemming; Aantal Joden** 1; 13 juni 1942; Noord-Franse kust; 320 2; 14 juli 1942; Noord-Franse kust; 249 3; 18 juli 1942; Les Mazures; 292 of 293 4; 5 augustus 1942; Noord-Franse kust; 316 5; 14 augustus 1942; Noord-Franse kust; 308 6; 12 september 1942; Noord-Franse kust; 40 ; ; **1.525 of 1.526**Bronnen: RABn, PARK ANTW 2003 B, nr. 559: Dossier 21, Robert Van der Heyden, VANDEPONTSEELE S., 'De verplichte tewerkstelling', p. 168; SEBERECHTS F., 'Spoliatie', p. 458. In een circulaire verduidelijkte *Kriegsverwaltungschef* Karl Schlumprecht, hoofd van de *Wirtschaftsabteilung* van de MV, de administratieve regels die het RAA bij de werving van Joden in acht moest nemen. Schlumprecht liet echter in het midden hoe het RAA aan de gegevens van het Jodenregister moest geraken. In Antwerpen sloot de FK daarvoor een akkoord met burgemeester Leon Delwaide, waardoor het Arbeidsambt Antwerpen personeel kon sturen naar de dienst van het Jodenregister van de stad Antwerpen om de gevraagde gegevens over te schrijven. Op die manier verkreeg het Arbeidsambt Antwerpen de meest volledige en correcte gegevens. Ook de diensten van *Oberkriegsverwaltungsrat* Griesbauer stuurden naar het Arbeidsambt Antwerpen afschriften van het Jodenregister. Beide documenten werden vervolgens vergeleken om hiaten op te vullen. Wanneer de oproep niet kon afgeleverd worden, speurde het Arbeidsambt Antwerpen de nieuwe adresgegevens van de betrokkene in de gemeenteadministratie op. De dienst van Van der Heyden was gevestigd aan de Cockerillkaai. Daar maakten de ambtenaren van de Arbeidsambt Antwerpen steekkaarten op en stelden ze de tewerkstellingsgroepen voor Noord-Frankrijk samen. De voorbereiding van de konvoien gebeurde in verschillende fasen. De dienst van Van der Heyden riep in eerste instantie de Joodse arbeidskrachten op om zich aan te melden op het Arbeidsambt Antwerpen voor een medische keuring. Na de medische keuring volgde de oproep om te gaan werken in de OT-kampen. De bestemming stond echter niet op de oproepingsbrief. Het enig wat de betrokkenen wist was dat ze zich moesten aanmelden in station Antwerpen-Centraal met eten voor één etmaal. De oproepingsbrieven werden door de Antwerpse politie aan huis bezorgd. Overigens was het dezelfde Antwerpse politie die meewerkte aan de razzia's van augustus en september 1942, waarbij talrijke Joden werden opgepakt en op transport naar de vernietigingskampen werden gezet. Van der Heyden was, vergezeld van de *Feldgendarmarie*, aanwezig in het Centraal Station van Antwerpen op het moment dat de Joden op transport werden gezet. De rol van het Arbeidsambt Antwerpen was na de deportatie van de Joden nog niet uitgespeeld. In het kader van de *Möbelaktion*, waarbij de inboedel van gedeporteerde Joden door de Duitsers in beslag werd genomen, werd een beroep gedaan op Belgische verhuysfirma's. In Antwerpen werd de firma 'Verhuizingen Arthur Pierre' (al dan niet onder dwang) bereid gevonden om de acties uit te voeren.³⁶ Pierre werkte met acht bedienden en een veertigtal vakmannen-verhuysers, maar de uitvoering van de *Möbelaktion* vereiste veel meer arbeiders. Om dit probleem op te lossen werd het Arbeidsambt Antwerpen door de Duitsers verzocht om de firma Pierre van extra arbeidskrachten te voorzien. Het *Reichsministerium für die besetzten Ostgebiete*, de instelling die bevoegd was voor de organisatie van de *Möbelaktion*, wist Pierre op 15 oktober 1942 te melden dat " *Das Arbeitsamt wird gebeten, der Firma Arthur Pierre zu diesem Zweck die noch dringend benötigten weiteren Arbeitskräfte bevorzugt zuzuweisen.*"³⁷ Op die manier verdubbelde op

36 SAERENS L., De Jodenjagers van de Vlaamse SS. Gewone Vlamingen?, Tielt, 2007, p. 99.

37 STABEL K., De Möbelaktion. Het Duitse beheer van de in België geconfisqueerde Joodse goederen

korte tijd het personeelsbestand van de firma. *De procedure van de arbeidsbemiddeling* Naast de controle van de aanvragen om steun te krijgen, was de arbeidsbemiddeling een andere belangrijke taak van het RAA. De arbeidsbemiddeling werd in de loop van de bezetting op Duitse leest geschoeid. Dat bleek onder meer uit het gebruik van de term 'Arbeidsbestel' (of 'Werkbestel'). Het onderdeel 'Arbeidsbestel', dat voorheen 'Plaatsing' werd genoemd, werd één van de drie afdelingen van het Arbeidsambt Antwerpen, naast de afdeling 'Bestuur' en de afdeling 'Steun' (zie paragraaf C, Organisatie). Met de term 'Arbeidsbestel' werd bedoeld "het ten uiterste aanwenden van de economische waarde van de arbeider met inachtname van zijn sociale toestand, zo dat hij daar aan het werk komt, waar hij het meest rendeert op grond van zijn eigenschappen en bekwaamheid en tot welzijn van de gemeenschap het nuttigst kan gebezigd worden."³⁸ Dit hield in dat de Arbeidsambten niet alleen moesten bemiddelen om werklozen aan werk te helpen, maar dat ze er ook voor zorgden dat voor diegenen die reeds werk hadden, een 'gepaste' job werd gezocht. De Arbeidsambten werden op die manier een instrument van de Nieuwe Orde, in een geleide economie die ten dienste stond van de 'volksgemeenschap' en waarin de arbeid als belangrijke factor in die economie in de 'juiste' banen moest worden geleid. Het hoeft geen betoog dat die economie door de Duitsers in de richting van hun oorlogsindustrie werd gestuurd. De arbeidsbemiddeling vormde een onderdeel van de afdeling 'Arbeidsbestel' en was een zeer technische aangelegenheid, waarbij in de loop van de arbeidsbemiddelingprocedure verschillende documenten en formulieren werden aangemaakt. Archiefnummer 101 van deze inventaris bevat een documentatiebundel over de 'techniek van de arbeidsbemiddeling'. Hierin wordt uiteengezet welke procedure er bij de arbeidsbemiddeling gevolgd diende te worden en welke documenten en formulieren daarvoor in voege waren. Om de doelstellingen van het arbeidsbestel te bereiken, werd heel de loontrekkende bevolking geregistreerd op steekkaarten, waarop de gegevens van de betrokkenen werden genoteerd: de identiteit, de fysieke eigenschappen, de beroepskwalificaties en de economische levensloop van de werknemer en andere gegevens die voor de bemiddeling van belang waren. Het kan dan ook niet verbazen dat de steekkaarten van zowel de Arbeidsambten als de *Werbstellengeliefkoosde* doelwitten van het verzet waren.³⁹ Een belangrijke stap in de arbeidsbemiddeling was een correcte en volledige registratie van de werkzoekenden. Binnen het steekkaartensysteem 'Beroepsstel' bestonden drie onderverdelingen: het 'Arbeidsstel', het 'Bemiddelingsstel' en het 'Rustendstel'. Het 'Arbeidsbestel' gaf een permanent overzicht van de totale arbeidsbezetting in het ambtsgebied van het Arbeidsambt Antwerpen. Het 'Bemiddelingsstel' gaf de toestand van de arbeidsmarkt weer van het ambtsgebied, dit wil zeggen van de personen die moesten bemiddeld worden, ongeacht of zij werkten of werkloos waren en steun genoten of niet. In het 'Rustendstel' werden de werkkrachten geregistreerd die niet op een werkaanbod dienden in te gaan, maar die niettemin als werkzoekende ingeschreven bleven, zoals de schoolgaande jeugd, personen die omgeschoold werden, werkkrachten die in het buitenland werkten en tijdelijk

tijdens de Tweede Wereldoorlog, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, KULeuven, 2000. Geraadpleegd op www.ethesis.net.

38 Citaat van Hendriks in Volk en Staat van 25 april 1941, aangehaald in BRINCKMAN B., Een schakel tussen arbeid en leiding, p. 138.

39 SEBERECHTS F., Hier gaat alles zinnen gewonen gang. De verplichte tewerkstelling in Duitsland tijdens de Tweede Wereldoorlog, Leuven, 2005, p. 39.

werkonbekwamen. Het steekkaartensysteem van het 'Beroepsstel' was samengesteld uit de 'Stamkaarten A4', de 'Dubbelkaarten A10' en de 'Leenkaarten A11'. De 'Stamkaart A4' was de identificatie van de arbeider wat betreft zijn persoon (identiteit, burgerlijke stand en de lichamelijke conditie) en zijn beroep (beroepsvaardigheden, opleidingen en het bijberoep). Op de kaarten A4, A10 en A11 werden kaartruiters in kleur aangebracht, met als doel bepaalde categorieën beter op te kunnen volgen (volgens leeftijd, lichamelijke geschiktheid, beroepsgroep, enzovoort). Op deze wijze kon de beweging van de arbeidsmarkt en de toestand van de individuele arbeidskrachten in kaart worden gebracht en konden statistische gegevens worden samengesteld. De 'Inschrijvingskaart A22', was een bewijs van inschrijving als werkzoekende en diende als controlekaart bij elk bemiddelingscontact dat periodiek tussen de arbeidsbemiddelaar en de werkzoekende plaatsvond. Na de registratie werd de werkzoekende medisch gekeurd om zijn arbeidsgeschiktheid te bepalen, en zo de arbeidsbemiddelaar in staat te stellen om werk te zoeken waartoe de werkzoekende fysiek in staat was. Met het aanbrengen van een code werd geregistreerd of de betrokkene geschikt was voor fabrieks-, grond-, bouw-, mijnarbeid en/of landbouwarbeid en ten slotte sjouwwerk, dat als zwaar en vermoeiend werk werd beschouwd. Voor vrouwen golden de volgende kwalificaties: kantoorwerk, winkel- of magazijnarbeid, huishoudelijk werk, fabrieks- of landbouwarbeid. Daarnaast werden ook gradaties van het arbeidsvermogen aangebracht (volledig, beperkt of niet bekwaam). De belangrijkste opdracht van het Arbeidsambt was de arbeidsbemiddeling. Bedrijven die om arbeidskrachten verlegen zaten, dienden geregistreerd te worden via een 'Bemiddelings-opdracht A3'. De arbeidsbemiddelaars waren enkel bevoegd voor de beroepsgroep die hen was toegewezen en ze mochten enkel bemiddelen voor het ambtsgebied van het Arbeidsambt Antwerpen. Indien deze voorwaarden niet vervuld waren, moest de aanvrager worden doorverwezen. Deze doorverwijzing werd nationale of regionale compensatie genoemd. Op het formulier A3 werd geregistreerd welke beroepen en kwalificaties er werden gevraagd, de aard en de duur van het werk alsook het loon dat werd uitbetaald (per week of om de veertien dagen). Daarnaast werden ook de gegevens van het bedrijf genoteerd. De Buitendienst van de Bemiddelingsdienst had de taak om bedrijfsbezoeken af te leggen, te peilen naar de noden van de bedrijven en het vertrouwen van de bedrijfsleiders voor het Arbeidsambt te winnen. Vervolgens werden de arbeidskrachten door middel van een 'Oproepstrook A5' uitgenodigd om zich te melden bij het Arbeidsambt. Daar ontvingen ze een 'Gevolgmelding' A6 en een 'Bewijsstrook A7', waarmee ze zich bij de werkgever moesten aandienen. Het formulier A6 werd gebruikt om de werkgever in te lichten over de arbeider en anderzijds om het Arbeidsambt te informeren over de uitslag van de bemiddelingspoging. Dit formulier diende door de werkgever terug naar het Arbeidsambt te worden opgestuurd. Het formulier A7 moest bij niet-aanneming of bij het einde van het contract door respectievelijk de werknemer of de werkgever worden overgemaakt aan het Arbeidsambt. Om ook hier de zaken goed te kunnen opvolgen werden steekkaartsystemen gebruikt. Het 'Bemiddelingsstel' bestond uit vier 'opvolgingsstellen': 1° 'Bemiddeling', met de stamkaarten van de nog niet verwezen werkzoekenden; 2° 'Aanwerving', met de stamkaarten van de personen die naar een werkgever werden verwezen en waarvan formulier A6 nog niet teruggekomen was; 3°, 'Ontslag', met de stamkaarten van de personen van wie het ontslag was toegestaan, maar die zich nog niet met hun 'Ontslagbrief A8' op het Arbeidsambt hadden aangemeld, en 4°

'Werkplaatsomwisseling', met de stamkaarten van de personen met een vrijstelling van dienstverplichting met vermelding tot werkplaatsomwisseling. Onder werkplaatsomwisseling werd de - al dan niet gedwongen - overplaatsing van arbeiders naar nuttige bedrijven begrepen. Wanneer de arbeidsbemiddelaar via het 'Bemiddelingsstel' geen geschikte kandidaten binnen het ambtsgebied kon vinden, gaf hij de opdracht 'in compensatie'.

ORGANISATIE

Als leidend Arbeidsambt in de provincie Antwerpen hield het Arbeidsambt Antwerpen ook toezicht op andere Arbeidsambten uit de provincie. Om die reden stuurden de Arbeidsambten van Mechelen en Turnhout week- en maandverslagen naar het Arbeidsambt Antwerpen op (nrs. 28-30). Naast de directie, was het Arbeidsambt Antwerpen in drie afdelingen georganiseerd: afdeling A 'Arbeidsbestel', afdeling B 'Beheer' en afdeling C 'Steun'. De 'richtsnoeren' of instructies werden ook verdeeld volgens deze driedelige structuur. De **afdeling A 'Arbeidsbestel'** bestond uit twee diensten: I. 'Het bedrijfsleven' en II 'De Arbeidsbemiddelingsdienst'. Voor de arbeidsbemiddeling werden er verschillende loketten ingericht. In de Eikenstraat 1 waren de loketten gevestigd voor de mannelijke arbeiders in de industrie (hout-, metaal-, bouw- en diamantnijverheid, losse werklieden (ongeschoolden), landbouwarbeiders en vervoersbedrijven). Aan de loketten in de Lange Nieuwstraat 53 dienden zich de bedienden, zowel vrouwen als mannen aan te melden. De loketten van de Lange Nieuwstraat 107 waren gereserveerd voor de vrouwen die in de industrie (in brede zin) werkzaam waren (kleding, fabriekspersoneel en huis- en hotelpersoneel); later was dit loket gevestigd in de Parochiaanstraat 4a, waar zich ook de Vrouwenafdeling (controle) bevond.⁴⁰ Voor de arbeidsbemiddeling van havenarbeiders was er een loket in de Cadixstraat. Ook in de Pelikaanstraat werden nieuwe kantoren van het Arbeidsambt Antwerpen ingericht. In de **afdeling B 'Beheer'** waren het secretariaat, de boekhouding, de personeelsdienst, de statistische dienst, de medische keurdienst, de documentatie- en archiefdienst, de dienst voor sociale zaken en de centrale dactylografische dienst ondergebracht. De **afdeling C 'Steun'** (in de bronnen soms ook afdeling 'Toezicht' geheten) bestond uit diensten met elk verschillende taken: het onderhouden van contacten met de COO's, de controle op de aangifte van de bestaansmiddelen, het klasseren van de aangiften van de bestaansmiddelen, het berekenen en het nazicht van de steunuitkering, het beslechten van betwistingen, het nazicht van de uitgavenborderellen van de COO's, de uitbetaling van voorschotten van uitkeringen aan arbeiders die in Duitsland werkten, het overschrijven van de lonen van arbeiders in Noord-Frankrijk en de controle op het kortwerk.

ARCHIEF

GESCHIEDENIS

In een brief van 5 oktober 1945, gericht aan substituut-krijgsauditeur van Lidth de Jeude, bericht gerechtelijk officier Joseph Dely, over een huiszoeking op 7 augustus 1945 in de

40 Zie nr. 220 van deze inventaris: Document 'Burelen van de Rijksarbeidsdienst', z.d.

gebouwen van het voormalige Arbeidsambt Antwerpen en de documenten die daarbij in beslag waren genomen. In het gebouw in de Pelikaanstraat werd Dely samen met adjunct-commissaris Gaston Prosec door 'bestuurder' Edmond Bastiaenssens naar de vierde verdieping van het gebouw geleid, waar het archief was gevestigd. Volgens het verslag werden daar 294 bundels in beslag genomen "bevattende allerhande documenten en briefwisseling van tijdens de bezettingsperiode 1940/1944".⁴¹ Van de in beslag genomen documenten werd een lijst opgemaakt.⁴² Het zijn deze 294 bundels die het voorwerp van deze inventaris uitmaken. Het was onder meer op basis van deze documenten dat de gerechtelijke instanties hun onderzoek voerden naar de activiteiten van het personeel van het Arbeidsambt Antwerpen tijdens de bezettingsjaren. De dossiers met de getuigenverklaringen worden eveneens bewaard in het archief van het Antwerpse parket.⁴³ Bij de overdracht van de archieven van het Krijgsauditoraat Antwerpen aan het Rijksarchief te Antwerpen op 13 maart 1951, werden de documenten in 12 pakken (168 nrs.) gebundeld en hernummerd. Op basis van deze nieuwe nummers werd een overdrachtslijst opgesteld, die tot 2010 als plaatsingslijst dienst deed. De beschrijvingen waren echter te summier om te achterhalen waarover de desbetreffende stukken handelen. Op de stukken zijn soms nog zowel de nummers die na de inbeslagname op de stukken werden aangebracht als de nummers bij de overdracht naar het Rijksarchief te vinden. Wegens plaatsgebrek in het depot van het Rijksarchief te Antwerpen werden de stukken op 21 maart 2002 naar het Rijksarchief te Beveren verhuisd. Hierbij werden de stukken nogmaals 'herverpakt', waardoor van sommige archiefbestanddelen de oorspronkelijke nummering verloren is gegaan. Na het einde van de werkzaamheden aan het Rijksarchief Antwerpen zullen deze stukken in de nabije toekomst terug naar het Rijksarchief Antwerpen verhuizen.

VERWERVING

Op 13 maart 1951 werd dit bestand in twaalf pakken door het Krijgsauditoraat bij de Krijgsraad van Brussel, afdeling Antwerpen, overgedragen aan het Rijksarchief Antwerpen.⁴⁴

-
- 41 RABn, PK ANTW 2003B, nr. 559, Arbeidsambt, algemeen dossier, nr. 24, Brief betreffende 'beslagneming van documenten in het 'Arbeidsambt' te Antwerpen. Documentatie en briefwisseling van de bezettingsperiode 1940-1945.
- 42 Inventaris-lyst der bescheiden in beslag genomen in de burelen van het voormalige "Arbeidsambt-Antwerpen" Pelikaanstraat te Antwerpen in datum van 7.8.1945, ingevolge huiszoekingsbevel van den Heer Krygsauditeur.
- 43 RABn, PK ANTW 2003B, nrs. 559-560.
- 44 RAA, Archief van het Rijksarchief Antwerpen, Inschrijvingsregister van de aanwinsten, 1898-1951, p. 377-378.

Inhoud en structuur

INHOUD

De documenten hebben geografisch betrekking op het ambtsgebied van het Arbeidsambt Antwerpen (zie kaart). De archiefstukken dateren uit de periode 1940 tot 1946. In dit bestand worden evenwel ook stukken betreffende de wet- en regelgeving en instructies ('richtsnoeren') inzake de arbeidspolitiek van de Duitsers bewaard, die uiteraard ook van toepassing waren op de andere ressorten. De onderrichtingen en commentaren in verband met de te volgen werkwijze werden door het RAA te Brussel opgesteld en vervolgens door de directeur van het Arbeidsambt Antwerpen door middel van afschriften aan het personeel bekendgemaakt. Tevens wordt in dit bestand briefwisseling bewaard tussen het Arbeidsambt Antwerpen, het RAA, andere Arbeidsambten en de Duitse instanties (*Feldkomman-datur/Werbestelle*). In het kader van het provinciaal toezicht werden er maandelijks vergaderingen gehouden met de Arbeidsambten van de provincie Antwerpen. Veel, maar lang niet alle, verslagen van deze provinciale vergaderingen bleven bewaard. Inzake de bemiddelingsprocedure bleven verschillende documenten bewaard (model-formulieren, instructies van te volgen procedures, enzovoort). Ook wat de verplichte tewerkstelling in Duitsland, België en Noord-Frankrijk betreft zal de geïnteresseerde onderzoeker hier heel wat gegevens vinden. Er dient voor heel het archiefbestand evenwel rekening mee gehouden te worden dat dit slechts een verzameling is van wat de gerechtelijke instanties na de oorlog hebben bijeengebracht, met als onvermijdelijk gevolg dat er heel wat hiaten zijn. Ook enkele documenten van de *Feldkommandantur*⁵²⁰ en het Krijgsauditoraat zelf die betrekking hadden op het Arbeidsambt Antwerpen bleven in dit deelbestand bewaard.

SELECTIES EN Vernietigingen

Dit deelbestand is vermoedelijk slechts een fractie van wat ooit het archief moet geweest zijn van het Arbeidsambt Antwerpen. In de hectische nadagen van de Duitse bezetting werden wellicht tal van documenten vernietigd, of werden ze door de administratie zelf bewaard.

TOEKOMSTIGE AANGROEI/AANVULLINGEN

Het geïnventariseerde deelbestand is afgesloten. Er wordt geen aangroei meer verwacht.

ORDENING

Het archiefbestand werd door het Krijgsauditoraat in twaalf pakken aan het Rijksarchief te Antwerpen overgemaakt. Hierin was echter nauwelijks een ordening te ontwaren. De overdracht betrof documenten die het gerecht tijdens zijn onderzoek naar het Arbeidsambt Antwerpen had verzameld. Na controle bleken ook een aantal stukken van de *Feldkommandantur*⁵²⁰ en het Krijgsauditoraat zelf in dit bestand te zitten. De archiefbestanddelen van deze drie archiefvormers werden afzonderlijk geordend. Het

deelbestand van het Arbeidsambt Antwerpen werd geordend volgens de organisatiestructuur van het Arbeidsambt Antwerpen.

Beschrijving van de series en archiefbestanddelen

I. ARCHIEF VAN HET ARBEIDSAMBT ANTWERPEN EN RECHTSVOORGANGERS

A. WET- EN REGELGEVING

- 1** Stukken betreffende de toepassing van het besluit van 4 april 1941 dat stelt dat bedrijven die 50 personen of meer tewerkstellen verplicht zijn aanwervingen te doen door bemiddeling van de NDAT (monopolie op arbeidsbemiddeling). 1941.

1 omslag

Kerkefabriek St. Martinus Burcht en Parochie St. Martinus Burcht, 0000-0000
- 2** Stukken betreffende de toepassing van het besluit van 4 april 1941 inzake de controle door de NDAT op de arbeidsbemiddeling in bedrijven die 50 personen of meer tewerkstellen en het besluit van 10 april 1941 inzake de organisatie van de openbare arbeidsbemiddeling en de oprichting van het Rijksarbeidsambt. 1941-1942.

1 omslag

Kerkefabriek St. Martinus Burcht en Parochie St. Martinus Burcht, 0000-0000
- 3** Afschriften van verordeningen en besluiten betreffende de arbeidsorganisatie en arbeidsbemiddeling. 1941-1942.

1 omslag
- 4** Afschriften van verordeningen betreffende arbeidsbemiddeling en tewerkstellings-politiek. 1941-1943.

1 omslag
- 5** Stukken betreffende de verdeling van de 'Coördinatie van de reglementering' onder het personeel van het Arbeidsambt Antwerpen. 1941-1942.

1 omslag
- 6** Stukken betreffende de verordening van 29 januari 1942 inzake de tewerkstelling van werknemers in Duitse dienst en bij door het militair bestuur erkende bedrijven. 1942.

1 omslag
- 7** Publicatie van het ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg, *Besluit van 29 juni 1940 betreffende den steun aan behoeftige personen te verleenen. Verklarende commentaar en onderrichtingen voor de toepassing* (vierde uitgave). 30 september 1943.

1 stuk

-
- 8** Omzendbrief van het ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg van 11 juni 1943 inzake de arbeidsbemiddeling en afschriften van brieven van A. Olbrechts, secretaris-generaal van het ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg, gericht aan de directeur-generaal van het Rijksarbeidsambt. 1943.
9 stukken
- B. ORGANISATIE**
- 9** Stukken betreffende de ambtsgebieden van Arbeidsambten in de provincie Antwerpen. 1941.
1 omslag
- 10** Convocatiebrieven, verslagen van de vergaderingen van de ambtsleiders van de Arbeidsambten van het Vlaamse landsgedeelte. 1940-1943.
1 omslag
- 11** Convocatiebrieven en agenda's van de provinciale vergaderingen. 1941-1942.
1 omslag
- 12** Verslagen van de provinciale vergaderingen. 1941-1942.
1 pak
- 13** Verslagen van de dienstvergaderingen van het Arbeidsambt Antwerpen (verslagen nrs. 22 t.e.m. 47). 1941-1942.
1 pak
- 14** Wekelijkse, half-maandelijkse en maandelijkse verslagen van het Arbeidsambt Antwerpen. 1943-1944.
1 pak
- 15** Verslagen van de vergaderingen van de leiders van de hulpkantoren van het Arbeidsambt Antwerpen. 1941-1942.
1 omslag
- 16 - 24 VERSLAGEN VAN DE HULPKANTOREN VAN HET ARBEIDSAMBT ANTWERPEN. 1941-1942.
- 16** Berendrecht, 1941.
11 stukken
- 17** Ekeren, 1941.
3 stukken
- 18** Kalmthout, 1941.

		9 stukken
19	Kapellen, 1941-1942.	1 omslag
20	Kontich, 1941.	3 stukken
21	Mortsel, 1941.	3 stukken
22	Schilde, 1941.	11 stukken
23	Wijnegem, 1941-1942.	1 omslag
24	Wijnegem, 1941-1942.	1 omslag
25	25 - 27 WEKELIJKSE, HALF-MAANDELIJKSE EN MAANDELIJKSE VERSLAGEN VAN DE HULPKANTOREN VAN HET ARBEIDSAMBT ANTWERPEN. 1942-1944. 1942	1 pak
26	1942	1 pak
27	1943-1944.	1 omslag
28	28 - 30 INGEKOMEN WEEK- EN MAANDVERSLAGEN VAN DE ARBEIDSAMBTEN MECHELEN EN TURNHOUT. 1941-1944. Arbeidsambten Mechelen en Turnhout, 1941-1942.	1 pak
29	Arbeidsambt Mechelen, 1943-1944.	1 pak
30	Arbeidsambt Turnhout, 1943-1944.	1 pak

- 31** Verslagen van de vergaderingen van het Arbeidsambt Antwerpen, verslagen van inspectiebezoeken aan bedrijven, afschriften van brieven betreffende vrouwen die werklozensteun verliezen, afschriften van brieven verstuurd naar de voorzitters van de COO's door de directeur van het Arbeidsambt Antwerpen en stukken betreffende de 'Gemeenschap van het personeel van het Arbeidsambt Antwerpen', ontvangen door E. Deiglmayr. 1940-1941.
1 pak

C. DIRECTIE

1. NOTA'S EN DIENSTORDERS

- 32** 'Voorlopige mededelingen' van het Rijksarbeidsambt. 1941-1942.
1 omslag
- 33** Dienstorders en nota's voor het personeel van de directeur-generaal van het Rijksarbeidsambt en de directeur van het Arbeidsambt Antwerpen. 1941-1942. 1941-1944.
1 omslag
- 34** 'Mededelingen A-B-C' (dienstorders) van F.J. Hendriks, directeur-generaal van het Rijksarbeidsambt. 1941-1944.
1 omslag
- 35** 'Mededelingen A-B-C' (dienstorders) van F.J. Hendriks, directeur-generaal van het Rijksarbeidsambt. 1941-1944.
1 omslag
- 36** 'Mededelingen A-B-C' (dienstorders) van F.J. Hendriks, directeur-generaal van het Rijksarbeidsambt. 1941-1944.
1 omslag
- 37** Personeelsnota's en onderrichtingen van de directeur van het Arbeidsambt Antwerpen, ontvangen door E. Deiglmayr. 1940-1941.
1 pak
- 38** Afschriften van nota's van directeur Jozef Duysan, bestemd voor de directeur-generaal van de NDAT/Rijksarbeidsambt te Brussel. 1941.
1 omslag
- 39** Nota's betreffende de arbeidsbemiddeling van directeur Jozef Duysan, gericht aan de burgemeester en de voorzitters van de COO's in het ressort van het Arbeidsambt Antwerpen. 1941-1942.
1 pak

2. BRIEFWISSELING

- 40** Briefwisseling tussen de directeur Jozef Duysan en het hoofd van het hulpkantoor te Schilde. 1941.
1 omslag
- 41** Minuten van uitgaande brieven van directeur Jozef Duysan betreffende het provinciaal toezicht. 1941-1942.
1 pak
- 42** Briefwisseling tussen directeur Jozef Duysan en particulieren betreffende verzoeken om een persoonlijke tussenkomst van de directeur te bekomen voor het vinden van werk. 1941-1942.
1 omslag
- 43** Briefwisseling tussen de directeur van het Arbeidsambt Antwerpen en de ambtsleider van het Arbeidsambt Turnhout. 1941-1942.
1 omslag
- 44** Briefwisseling tussen directeur Jozef Duysan en de arbeidsambten van Brugge, Brussel, Gent, Hasselt en Leuven. 1941-1943.
1 omslag
- 45** Briefwisseling tussen directeur Jozef Duysan en de burgemeesters van de gemeenten van de provincie Antwerpen betreffende 'ongure elementen'. 1942-1943 [vnl. 1942].
1 omslag
3. DOCUMENTATIE
- 46** Stukken betreffende het reglement van de arbeidsprestaties. 1941.
1 omslag
- 47** Uittreksels uit krantenartikels betreffende sociale vraagstukken. 1941.
1 omslag
- 48** Documentatie over economische aangelegenheden. 1941-1942.
6 stukken
- 49** Stukken betreffende het verlot van Vlaamse kinderen in Duitsland. 1941-1942.
1 omslag

D. AFDELING ARBEIDSBESTEL

1. ALGEMEEN

A. STATISTIEK

- 50** Stukken betreffende het opstellen van statistieken. 1941. 1 omslag
- 51** Staten van de arbeidsbezetting in de provincie Antwerpen. 1941-1942. 1 omslag
- 52** Lijsten met de beroepscode en modellen van beroepskaarten. [1941-1944]. 1 pak
- 53** Algemene wekelijkse statistieken van de dienst Arbeidsbestel. 9 mei - 31 december 1942. 1 omslag
- 54** Stukken betreffende de speciale statistiek van de kaartruiters. 1942-1943. 1 pak.
- 55** Lijsten met statistische gegevens (lijst der A6 reeds meer dan 10 dagen ingezonden) en speciale statistiek der kaartruiters. 1943. 1 pak
- B. VERSLAGEN*
- 56** Maandverslagen van de dienst Arbeidsbestel van de provincie Antwerpen. juni 1941 - mei 1942. 1 omslag
- 57** Maandverslagen van het Rijksarbeidsambt betreffende het arbeidsbestel. sep. - okt. 1941, mrt. 1942, mei 1942. 1 omslag
- 58** Verslagen van vergaderingen van de afdeling 'Arbeidsbestel' van het Rijksarbeidsambt. 1942-1943. 1 omslag

2. ARBEIDSBEMIDDELING

A. ALGEMEEN

59 - 64 Stukken betreffende het Arbeidsambt Antwerpen en rechtsvoorgangers (de NDAW en de NDAT) inzake arbeidsbemiddeling. 1940-1942.

59	1940	1 pak
60	jan. - apr. 1941.	1 pak
61	mei - aug. 1941.	1 pak
62	sep. - dec. 1941.	1 pak
63	1942	1 pak
64	1942	1 pak
65	Algemene nota's voor de Arbeidsbemiddelaars. 1941.	1 omslag
66	Nota's van P. Treunen, directeur van het Arbeidsambt Hasselt, gericht aan de arbeidsbemiddelaars van de andere Arbeidsambten. 1941.	1 omslag
67	Briefwisseling en verslagen betreffende de werking van de diensten 'Gewestelijke en Nationale Compensatie' van de Arbeidsambten. 1941.	1 omslag
68	Stukken betreffende het ontslag van ongehuwden, weduwnaars of uit de echt gescheiden personen zonder kinderen (werkplaatsomwisseling) ingevolge de besluiten van 4 en 10 april 1941.	1 omslag
69	Briefwisseling en verslagen betreffende het ontslag van werknemers (arbeids-conflicten). 1941.	1 omslag

-
- 70** Briefwisseling inzake het gebruik van aanplakborden voor het voeren van propaganda ter bestrijding van werkloosheid. 1941.
1 omslag
- 71** Briefwisseling en nota's betreffende on vervulde bemiddelingsopdrachten. 1941.
10 stukken
- 72 - 95 Instructies betreffende de arbeidsbemiddeling. 1941-1942.**
- 72** Inzake de tewerkgestelden bij de wederopbouw met lijsten van geplande werken voor 's Lands Wederopbouw, 1941-1942.
10 stukken
- 73** Inzake de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van het personeel van de arbeidsbemiddeling, 1941.
7 stukken
- 74** Inzake betwisting over de beroepsprocedure van de werkzoekende, 1941.
1 stuk
- 75** Inzake de Campagne der 60 dagen, 1942.
1 stuk
- 76** Inzake het doorgeven van documentatie en inlichtingen over sociale wetgeving, 1941.
2 stukken
- 77** Inzake dokwerkers zonder loonboek, 1941.
1 stuk
- 78** Inzake de organisatie van het alfabetisch en beroepsklassement, 1941.
3 stukken
- 79** Inzake de Medische Dienst, 1941-1942.
1 omslag
- 80** Inzake mededeling 163, 1942.
1 stuk
- 81** Inzake mijnen, 1942.
3 stukken
- 82** Inzake maandverslagen, 1941.

		1 stuk
83	Inzake het naamstel (centraal alfabetisch klassement), 1941-1942.	2 stukken
84	Inzake het opstellen van nominatieve lijsten, 1941.	3 stukken
85	Inzake tewerkstelling in Noord-Frankrijk, 1941.	1 stuk
86	Inzake oproepen zonder gevolg, 1941.	3 stukken
87	Inzake de omscholing van metaalarbeiders te Mechelen, 1941.	2 stukken
88	Inzake het invullen van opdrachtenboekjes en <i>Überweisungsscheinen</i> enbsp; werving Duitsland, 1941.	6 stukken
89	Inzake opleidingscursussen, 1941.	1 stuk
90	Inzake de plaatsing van arbeiders, 1941.	1 stuk
91	Inzake zwakke kinderen die in aanmerking komen voor een verblijf in een kolonie (<i>Pro Juventute</i>), 1941.	1 stuk
92	Inzake de propaganda voor de locatie van de kantoren, 1941.	1 stuk
93	Inzake de terminologie en gebruikte codes (kaartruiters), 1942.	8 stukken
94	Inzake het rotatieschema van de gespecialiseerde arbeidsbemiddeling, 1941.	1 stuk
95	Inzake het opstellen van statistieken, 1941.	1 stuk
96	Instructies betreffende het toezicht op de vrije werkbeurzen in uitvoering van het besluit van 4 april 1940. 1941-1942.	

-
- 1 omslag
- 97** Stukken betreffende de bescherming van arbeiders bij ontslag. 1941-1942.
1 omslag
- 98** Weekverslagen van de dienst Arbeidsbemiddeling. 1942.
1 omslag
- 99** Ingekomen verslagen van verschillende hulpkantoren bij A. Moortgat, hoofd van de dienst 'Arbeidsbemiddeling' van het Arbeidsambt Antwerpen. 1942.
1 omslag
- 100** *Bulletin van de Nationale Compensatie*; opgesteld door het Rijksarbeidsambt, dienst Arbeidsbemiddeling. 1942.
1 pak
- 101** Handleiding betreffende de organisatie en de werking van de arbeidsbemiddeling in het Arbeidsambt. [1943?].
1 omslag
- 102** Ingekomen brieven en instructies van het Rijksarbeidsambt betreffende arbeidsbemiddeling. 1944.
1 pak
- 103** *B. STUKKEN BETREFFENDE DE ARBEIDSBEMIDDELINGSPROCEDURE*
Modelformulieren en -kaarten gebruikt door de NADT bij de arbeidsbemiddeling. [1940].
1 omslag
- 104** Richtlijnen voor de arbeidsbemiddelaars betreffende de 'Stamkaarten A4'. 1941.
1 omslag
- 105** Modelformulieren van het Arbeidsbestel en instructies ("richtsnoeren 'A'" van het Rijksarbeidsambt voor de afdelingen Arbeidsbestel van de Arbeidsambten. 1941-1943.
1 pak
- 106** Modelformulieren en kaarten van de dienst 'Arbeidsbemiddeling'. 1941-1944.
1 omslag
- 107** Instructies (richtsnoeren) vanwege het Rijksarbeidsambt voor de arbeidsbemiddelaars en modelformulieren. 1941-1944.
1 pak

-
- 108** *C. STUKKEN BETREFFENDE DE REGISTRATIE VAN DE WERKZOEKENDE*
Briefwisseling; nota's en reglementering betreffende het registreren van
werkzoekenden. 1941-1942.
1 omslag
- 109** Stukken betreffende de wekelijkse controle op de inschrijving van
werkzoekenden. 1941-1942.
1 omslag
- 110** Adressen van personen wier adresgegevens onvolledig of onjuist zijn en die
door de afdeling 'Steun' na controle worden overgemaakt aan de afdeling
'Arbeidsbestel'. 1943.
1 omslag
- D. STUKKEN BETREFFENDE DE MEDISCHE KEURING*
- 111** Lijsten van de door de artsen van de *Organisation Todt* afgekeurde
(Vlaamse) arbeiders. 1941.
1 omslag
- 112** Instructies van het Rijksarbeidsambt en het Arbeidsambt Antwerpen
betreffende de Medische Keurdienst. 1941-1942.
1 pak
- 113** Briefwisseling betreffende de aankondiging van het geneeskundig onderzoek
van werklozen in de hulpkantoren van het Arbeidsambt Antwerpen. 1941-
1942.
1 omslag
- 114** Briefwisseling betreffende het geneeskundig onderzoek uitgevoerd door de
Deutsche Arbeitseinsatzdienststelle (voorheen de *Werbestelle*). 1944.
7 stukken
- E. STUKKEN BETREFFENDE DE BIJZONDERE BEMIDDELING PER
ECONOMISCHE SECTOR*
- 115** Stukken betreffende de arbeidsbemiddeling voor
scheepsherstellers-'buitenuitarbeiders' in de haven van Antwerpen. 1940-
1941.
1 omslag
- 116** Briefwisseling betreffende de arbeidsbemiddeling voor zeelieden. 1941.
1 omslag

- 117** Briefwisseling en nota's betreffende werkverschaffingsmaatregelen voor havenarbeiders. 1941-1942. 1 omslag
- 118** Stukken betreffende loon- en arbeidsvoorwaarden in de diamantnijverheid, de bouwindustrie en het hotelbedrijf. 1941. 1 omslag
- 119** Stukken betreffende de herscholing van arbeiders uit de metaal-, diamant- en mijnnijverheid. 1941-1942. 1 omslag
- 120** Stukken betreffende de reglementering, de vervoersmogelijkheden en de deserties van arbeiders in de steenkoolmijnen. 1941-1942. 1 omslag
- 121** Nota's en briefwisseling tussen het Arbeidsambt Antwerpen en het Rijksarbeids-ambt en andere Arbeidsambten betreffende de arbeidsbemiddeling voor mijnwerkers. 1941-1942. 1 pak
- 122** Stukken betreffende de arbeidsbemiddeling en aanwerving van mijnwerkers. 1941-1942. 1 omslag

3. DIENSTVERPLICHTING

A. ALGEMEEN

- 123** Briefwisseling over de toepassing van de Jodenverordening nr. 2 en een afschrift van een artikel met als titel 'Het Jodenvraagstuk' uit de *Nieuwe Internationale Revue van den Arbeid*. 1942. 9 stukken
- 124** Stukken betreffende de reglementering en het gebruik van formulieren bij de dienstverplichting. 1942. 1 omslag
- 125** Lijsten van personen die vrijgesteld zijn van dienstverplichting. 1942-1943[?]. 1 pak
- 126** Lijsten opgesteld door de *Feldkommandantur*; 520 van personen die vrijgesteld of ongeschikt zijn voor dienstverplichting in Duitsland maar die wel voor een betrekking in *Kriegswichtige*; bedrijven in aanmerking

komen. 1943.

1 omslag

127 - 131 Inlichtingenformulieren (Vernehmungsprotokoll) en ingekomen brieven met inlichtingen over personen die onder de dienstverplichting vallen. 1942-1943.

- 127** Bra-Chris. 1 pak
- 128** Gu-Hen. 1 pak
- 129** Her-Huy. 1 pak
- 130** M-O 1 pak
- 131** Veeck-Verv. 1 pak
- 132 - 133 Verslagen van H. A. Van Buyten betreffende de tewerkstelling van werklozen door gemeenten in uitvoering van artikel 7 van het besluit van 26 juni 1940. 1942-1943.**
- 132** 1942 1 pak
- 133** 1943 1 pak
- 134** Briefwisseling tussen het Arbeidsambt Antwerpen en de gouverneur van de provincie Antwerpen betreffende de medewerking aan de dienstverplichting. 1942-1943. 27 pakken
- 135** Stukken betreffende de contacten tussen het Arbeidsambt Antwerpen, het bedrijfsleven en de lokale overheden inzake (aanvragen voor) verplichte dienstarbeid in het binnenland. 1 jan. - 30 apr. 1943. 1 pak
- 136** Stukken betreffende de dienstverplichting in het binnenland. 1943. 1 pak

-
- 137** Nota's afkomstig van *Fräulein*; Peeters van de *Ermittlungsdienst*; van de *Werbestelle*; met inlichtingen over personen die onder de dienstverplichting vallen. 1943.
1 pak
- 138** Ingekomen brieven van het Rijksarbeidsambt betreffende vragen en toelichtingen inzake de dienstverplichting. 1943.
1 omslag
- 139** Naamlijsten van arbeiders die aangewezen zijn voor dienstverplichting aan de Belgische kust, opgesteld door de *Feldkommandantur*; 520. 1943.
1 omslag
- 140** Verslagen betreffende de controle op arbeiders inzake de naleving van de dienst-verplichting, opgemaakt op het kantoor te Boom. 1943.
1 omslag
- 141** Briefwisseling tussen de *Feldkommandantur*; 520 en het Arbeidsambt Antwerpen betreffende de vrijstelling van dienstverplichting in Duitsland. 1943-1944.
32 stukken
- 142** Afschriften van uitgaande brieven betreffende (aanvragen voor) dienstverplichting van A. Moortgat, leider van de afdeling 'Arbeidsbestel' en F. Berghmans, waarnemend directeur van het Arbeidsambt Antwerpen. 1943-1944.
1 pak
- 143** Afschrift van een brief van de *Militärverwaltungschef*; E. Reeder gericht aan O. Plisnier, voorzitter van de Comité van secretarissen-generaal, betreffende de personen die in 1922, 1923 en 1924 geboren zijn en die vrijstelling van arbeidsdienstplicht krijgen, alsook een tabel van de categorieën van personen die vrijstelling genieten. 1944.
6 stukken
- B. STUKKEN BETREFFENDE WEDEROPBOUWWERKEN*
- 144** Briefwisseling tussen de diensten van het Arbeidsambt Antwerpen betreffende de werken voor de wederopbouw. 1941.
15 stukken
- 145** Stukken betreffende de statistiek van de werklozen tewerkgesteld op de werven van de wederopbouw. 1941.
1 omslag

-
- 146** Briefwisseling en nota's betreffende de te betalen lonen aan tewerkgestelde 'asociale elementen' op de werken voor de wederopbouw. 1941.
8 stukken
- 147** Briefwisseling tussen het Arbeidsambt Antwerpen en het hulpkantoor te Berendrecht betreffende de tewerkstelling van 'asocialen' op het fort 'Filip'. 1941.
1 omslag
- 148** Stukken betreffende de tewerkstelling van 'werkschuwen' ('asocialen') in het kader van de wederopbouwwerken. 1941-1942.
1 omslag
- 149** Stukken betreffende de samenwerking tussen de NADT en het Rijksarbeidsambt met het Commissariaat-generaal voor 's Lands Wederopbouw. 1941-1942.
1 omslag
- 150 - 151 Briefwisseling tussen het Arbeidsambt Antwerpen en lokale besturen betreffende de tewerkstelling van arbeiders in het kader van de werken van het Commis-sariaat-generaal voor 's Lands Wederopbouw. 1941-1943.**
- 150** 1941
1 omslag
- 151** 1941-1943.
1 omslag
- 152** Briefwisseling tussen het Arbeidsambt Antwerpen en het Arbeidsambt Turnhout betreffende de wederopbouwwerken. 1942.
5 stukken
- 153** Briefwisseling en instructies betreffende het gebruik van de nieuwe terminologie 'Arbeidsinzet', 'Plichtwerken' en de terminologie van de werkverschaffings-maatregelen van de wederopbouw. 1942.
9 stukken
- 154** Staten met statistische gegevens opgesteld door H. A. Van Buyten betreffende de tewerkstelling van werklozen door gemeenten in uitvoering van artikel 7 van het besluit van 26 juni 1940. 1942-1943.
1 pak

4. ARBEID IN HET BUITENLAND

A. ALGEMEEN

- 155** Wekelijkse staten van het aantal arbeiders dat in Duitsland, Frankrijk of Nederland werkt, opgemaakt door de dienst 'Uitwijking'. 1941. 1 pak
- 156** Stukken betreffende vermindering op de prijs van een treinticket voor werkzoekenden. 1941. 1 omslag
- 157** Stukken betreffende de tewerkstelling in het buitenland. 1941-1942. 1 omslag
- 158** Stukken betreffende de uitdeling van grenskaarten voor tewerkstelling in Nederland. 1941-1942. 1 omslag
- 159** Briefwisseling en verslagen betreffende arbeidsbemiddeling om in het buitenland te werken. 1942-1944. 1 omslag
- B. STUKKEN BETREFFENDE DE FELDKOMMANDANTUR 520/WERBESTELLE*
- 160** Stukken betreffende de samenwerking tussen het Arbeidsambt Antwerpen en de *Werbestelle*. 1941. 1 omslag
- 161** Briefwisseling tussen het Arbeidsambt Antwerpen, de NDAT/het Rijksarbeids-ambt, de *Feldkommandantur* 520 en lokale overheden en verslagen betreffende de toepassing van artikel 7 van het besluit van 29 juni 1940. 1941. 1 omslag
- 162** Briefwisseling tussen de *Feldkommandantur* 520, de *Arbeitseinsatzdienststelle* en het Arbeidsambt Antwerpen betreffende de plaatsing van arbeiders. 1943-1944. 1 pak
- C. STUKKEN BETREFFENDE ARBEID IN DUITSLAND*
- 163** Briefwisseling en instructies betreffende het sanctioneren van arbeiders die in Duitsland werken en die contractbreuk plegen. 1941.

-
- 1 omslag
- 164** Stukken betreffende de aanwerving van arbeiders voor de tewerkstelling in Duitsland. 1941-1942. 1 omslag
- 165** Nota's en briefwisseling betreffende de afgifte van paspoorten aan arbeiders die in Duitsland werken. 1941-1942. 1 omslag
- 166** Nota's en briefwisseling betreffende de verzekering van arbeiders die in Duitsland werken. 1941-1942. 1 omslag
- 167** Stukken betreffende de vrijstelling van het loonminimum, beslaglegging op lonen en het toezenden van lonen betaald voor tewerkstelling in Duitsland. 1941. 1 omslag
- D. STUKKEN BETREFFENDE ARBEID IN NOORD-FRANKRIJK.*
- 168** Stukken betreffende aanwervingen, sociale verzekeringen en contractbreuken bij de tewerkstelling in Noord-Frankrijk. 1941. 1 omslag
- 169** Stukken betreffende de loonbarema's voor de tewerkstelling in Noord-Frankrijk. 1941-1942. 1 omslag
5. BEDRIJFSLEVEN
- A. STUKKEN BETREFFENDE DE DIENST STUDIE (VOORONDERZOEK EN DOCUMENTATIE)*
- 170** Circulaire van het NDAT betreffende de industriële en beroepsclassificaties. 8 juni 1939. 1 stuk
- 171** Dienstorder nr. 7 van de NDAT betreffende het opmaken van inventarissen van het materiaal en meubelen in de burelen. 24 december 1940. 1 stuk
- 172** Nota's en briefwisseling betreffende de arbeidsbemiddeling voor de bedrijven 'Uniformenfabriek Reitz' te Merksem, de 'Algemene Ondernemingen J. Spiessens-Van Neraux' te Deurne en de 'Erla-Werke VII'

te Mechelen. 1941-1942.

1 omslag

B. STUKKEN BETREFFENDE DE DIENST BEDRIJFSTOEZICHT

173

Verlagen van inspectiebezoeken aan bedrijven en de controle op de uitvoering van artikel 7 van het besluit van 29 juni 1940 door gemeenten. 1941.

1 pak

174

Nota's betreffende stakingen in de steenbakkerij 'Cuyckens' te Lier en de 'Société Franco-Belge des Laminoirs et Tréfiliers d'Anvers' te Hemiksem. 1941.

5 stukken

175

Briefwisseling tussen het Arbeidsambt Antwerpen en bedrijven betreffende inspectiebezoeken van een inspecteur van het Arbeidsambt. 1942-1943.

1 pak

176

Statistieken betreffende het toezicht op bedrijven. 1942-1943.

1 pak

177 - 179 Verlagen van bedrijfsinspecties en briefwisseling tussen het Arbeidsambt Antwerpen en bedrijven betreffende de arbeidsbemiddeling. 1943-1944.

177

Bedrijven beginnende met de letters A-D, 1943.

1 pak

178

Bedrijven beginnende met de letters F-G, 1944.

1 pak

179

Bedrijven beginnende met de letters K-L, 1943.

1 pak

180

Instructies en nota's verzameld door M. De Clerck, hoofd van de sectie 'Bedrijfsleven'. 1941-1942.

1 omslag

181 - 184 Staten van het aantal personeelsleden in bedrijven van verschillende sectoren (Telling der AB1 lijsten). 31 dec. 1943.

181

Ambachtswezen.

1 omslag

-
- 182** Handel. 1 omslag
- 183** Nijverheid. 1 omslag
- 184** Stukken betreffende de selectie van arbeiders voor de metaalnijverheid in klein- en groothandelsbedrijven, grootwarenhuizen, banken en verzekeringsinstellingen. 1943. 4 stukken
- 185** Maandelijkse en halfmaandelijkse verslagen betreffende de bemiddeling en het toezicht over de situatie in het bedrijfsleven. 1942. 1 pak
- 186** Briefwisseling tussen het Arbeidsambt Antwerpen, bedrijven en openbare besturen betreffende de tewerkstelling in het kader van de wederopbouw. 1941. 1 pak
- 187** Personeelslijsten, loonstaten en inspectieverslagen betreffende de tewerkstelling in het kader van de wederopbouw. 1941. 1 pak
- 188** Stukken betreffende de organisatie van de dienst 'werkondernemers'. 1941. 1 omslag

E. AFDELING STEUN

1. ALGEMEEN

- 189** Staten met de loon- en steunbarema's gehanteerd door de NDAT. 1940. 2 stukken
- 190** Verslagen van vergaderingen van de afdeling 'Steun'. 1941. 1 omslag
- 191** Naamlijsten van werkzoekenden categorie C (ondersteunden). 1941. 1 pak
- 192** Instructies en briefwisseling tussen het Arbeidsambt Antwerpen en lokale besturen betreffende het toekennen van voorschotten op het loon en steun aan behoeftigen. 1941. 1 pak

-
- 193** Stukken betreffende de controle op steunaanvragen van werklozen en de aanvangsdatum van het recht op steun. 1941.
1 omslag
- 194** Briefwisseling en instructies betreffende het al dan niet verlenen van voorschotten op het loon (o.a. *Waffen SS*, Vrijwillige Arbeidsdienst voor Vlaanderen, Vlaamse Wacht, *Nationalsozialistische Kraftfahrerkorps* (NSKK), *Organisation Todt*, omgeschoolde metaalarbeiders). 1941.
1 omslag
- 195** Stukken betreffende de werking en de organisatie van de afdeling 'Steun'. 1941-1943.
1 omslag
- 196** Stukken betreffende het toekennen van steun en arbeidsbemiddeling. 1941-1944.
1 pak
- 197** Stukken betreffende de uitbetaling van voorschotten op het loon en inhoudingen van het loon, interpretaties van regelgeving over de steun aan behoeftigen. 1941-1944.
1 pak
2. WET- EN REGELGEVING
- 198** Nota's, briefwisseling en formulieren betreffende de toepassing van het besluit van 7 mei 1940 inzake het 'kortwerk'. 1941.
1 pak
- 199** Briefwisseling inzake de instructies voor de afdeling 'Steun' en modelformulieren die de controleurs dienen te gebruiken. 1941.
1 omslag
- 200** Dienstorders voor de arbeidscontroleurs en briefwisseling betreffende de toepassing van Mededeling 142 van 4 oktober 1941 inzake de controle op de smokkelhandel. 1941-1942.
1 omslag
- 201** Stukken betreffende de reglementering op de vrijstelling van loon tot 25% en de beslaglegging op het loon. 1941-1942.
1 omslag
- 202** Afschriften van verordeningen en besluiten betreffende de steun aan werklozen. 1941-1943.
1 omslag

-
- 203** Ministeriële omzendbrieven over de organisatie en de boekhouding van de steun. 1941-1944. 1 pak
- 204** Teksten (samenvattingen) van opleidingscursussen inzake de 'steunreglementering' en de 'aaneenschakeling van de verschillende bewerkingen met behulp van de gebruikte formulieren', 'uitsluitingen en sancties', 'gespecialiseerde arbeidsbemiddeling' en de 'Commissie van Openbare Onderstand als sociale instelling. [1941-1944]. 1 omslag
- 205 - 206 MODELFORMULIEREN, INSTRUCTIES EN MEDEDELINGEN VAN HET RIJKSARBEIDSAMBT BETREFFENDE DE ORGANISATIE VAN DE AFDELING 'STEUN'. 1942-1943.*
- 205** 1942 1 omslag
- 206** 1942-1943. 1 pak
- 207** 3. STUKKEN BETREFFENDE DE CONTROLE OP DE COO'S
Verslagen van de vergaderingen van de COO van Antwerpen en het Arbeidsambt Antwerpen. 1941. 1 omslag
- 208** Verslagen van de vergaderingen van de COO van Mechelen en het Arbeidsambt Mechelen. 1941. 2 stukken
- 209** Verslagen van de vergaderingen van de COO van Turnhout en het Arbeidsambt Turnhout. 1941. 1 omslag
- 210** Onderrichtingen van het Arbeidsambt Antwerpen aan de COO's. betreffende de steun aan werkzoekenden. 1941-1942. 1 pak
- 211** Maandelijks naamlijsten van personen die volledig en blijvend arbeidsonbekwaam zijn en die steun van de COO genieten. 1941-1942. 1 pak
- 212** Stukken betreffende de invoering van een functie binnen het Arbeidsambt

Antwerpen waarbij een permanent contact en de opleiding van de COO's georganiseerd wordt en verslagen van de controlebezoeken aan de COO's. 1941-1942.

1 omslag

213

Briefwisseling tussen het Arbeidsambt, afdeling 'Steun' en de COO's. 1941-1942.

1 omslag

II. ARCHIEF VAN DE FELDKOMMANDANTUR 520

- 214** Staten met statistische gegevens over de het aantal werkzoekenden, 'plaatsingen' en de bemiddelingsopdrachten verricht door de Gewestelijke Bureaus van de NDAT in de provincie Antwerpen (*Arbeitsmarktberichte der Arbeitsämter*). 1940-1941.
1 pak
- 215** Stukken betreffende het Arbeidsambt Boom afkomstig van de *Feldkommandantur* 520 (' *Arbeitsbeschaffung und Lohnpolitik*'). 1941.
1 omslag
- 216** Stukken betreffende het Arbeidsambt Antwerpen afkomstig van de *Feldkommandantur* 520 (' *Arbeitsbeschaffung und Lohnpolitik*'). 1941-1942.
1 pak
- 217** Stukken betreffende de controle van arbeidsbekwame werklozen in Antwerpen afkomstig van de *Feldkommandantur* 520 (' *Arbeitsbeschaffung und Lohnpolitik. überprüfung der arbeitsfähigen Arbeitslosen*'). 1941-1942.
1 omslag

III. ARCHIEF VAN HET KRIJGSAUDITORAAT

- 218** Dossier inzake het Arbeidsambt Antwerpen aangelegd door Gaston Prosec, adjunct-commissaris van politie en tijdelijk verbonden aan het parket van de Procureur des Konings van het arrondissement Antwerpen, in opdracht van de krijgsauditeur Van Lidth de Jeude. [1941-1944] 1945. 1 pak
- 219** Eensluitende afschriften van de provinciale vergaderingen van de ambtsleiders van de provincie Antwerpen uit de periode 1941-1943 opgemaakt door J. Jansen, adjunct-griffier (Turnhout) en lijsten van arbeiders die in Noord-Frankrijk werken. [1941] 1946. 1 pak

IV. STUKKEN ZONDER MERKBAAR VERBAND

220

Fotoalbum/plakboek van Paula Verdoodt geschonken aan 'SS-kameraad' Van der Linden. 1941.

1 stuk